

POSUDEK

Prouzová, Dita: Strany a stranické systémy v Etiopii po roce 1974: Komparativní analýza etiopského politického stranictví. Hradec Králové: Filozofická fakulta (diplomová práce), 2019. 101 stran.

Diplomantka si zvolila velmi obtížné a časově náročné téma na zpracování. Etiopský stranický systém je velmi specifický, během vlády císaře Haile Selassie I. byly politické strany zakázány, po jeho svržení byl nastolen postupně systém afro-marxistického systému. Země se následně zmítala v občanské válce, takže vznik klasických politických stran je možný až na počátku 90. let. Stranický systém samotný se formuje až po prvních parlamentních volbách v roce 1995. Situace je o to komplikovanější, že vládnoucí politická strana Etiopská lidově revoluční demokratická fronta je v podstatě koalici čtyř etiopských politických stran, které působí v odlišných etiopských oblastech. Všechny etiopské politické strany jsou fakticky etnické a vyjadřují zájmy různých etnických skupin žijících v Etiopii.

Přestože je téma velmi složité a obtížné, je velmi aktuální a nosné. Diplomantce se přes různá úskalí podařilo nakonec získat víceméně dostatek údajů, statistických výsledků, aby mohla přinést nový pohled na etiopské politické stranictví a etiopský stranický systém. Celkové pojetí je přijatelné, autorka zvolila odpovídající teoretickou koncepci a posléze ji aplikovala na jednotlivé etiopské politické strany a stranický systém. Diplomová práce je vymezena jak časově (po roce 1974), tak obsahově (proces institucionalizace politických stran a stranického systému), tak geograficky (případová studie Etiopie). Hlavním cílem diplomové práce byla komparativní analýza vývoje politického stranictví v Etiopii a dosažená míra institucionalizace etiopských politických stran a stranického systému. Jak se posléze ukázalo, jednalo se o velmi ambiciózní cíl, protože jeho úspěšné dosažení zahrnuje velké množství základního a aplikačního výzkumu, na který diplomantka neměla v řadě případů dost zdrojů a informací.

Z hlediska teoreticko-metodologického zakotvení se diplomantka opřela o teorii institucionalizace politických stran, stranického systému a vzniku politických stran. Jednalo se částečně o kvalitativní výzkum doprovázený kvantitativními metodami, opřeny především o statistické volební údaje a údaje o činnosti politických stran. Jak napovídá samostatný název diplomové práce, autorka aplikovala případovou studii a komparativní metodu měla být použita zejména pro posouzení charakteru institucionalizace stranických systémů v jednotlivých klíčových obdobích existence etiopského státu po roce 1974.

V úvodu diplomantka zvolila tři základní hypotézy: (a) všechny etiopské parlamentní strany jsou institucionalizované; (b) etiopský stranický systém je silně institucionalizovaný, (c) institucionalizace etiopských politických stran a stranického systému se pozitivně odráží ve zlepšení etiopské demokracie. Zatímco dvě první hypotézy jsou spojeny s vlastním výzkumem politických stran a stranického systému, poslední hypotéza se snaží ověřit vliv institucionalizace na charakter současného etiopského politického režimu. Oponent se domnívá, že jak teoretický koncept, tak metody výzkumu a vlastní metodologie byly zvoleny správně a posloužily k úspěšnému zpracování diplomové práce a ověření hypotéz.

Struktura diplomové práce se zdá být logická. Po úvodu autorka pokračuje vymezením teoretického konceptu, institucionalizace politických stran a stranického systému, přičemž jedna teoretická kapitola je věnována vzniku politických stran. Následuje třetí víceméně historická část, ve které autorka stručně popisuje politickou historii Etiopie od roku 1974 a pokračuje s vývojem politického stranictví v jednotlivých vývojových etapách etiopského státu. Na závěr této části jsou nepřiliš logicky zařazeny kapitoly o politickém uspořádání Etiopie a etnickém federalismu.

Samé jádro diplomové práce je ve čtvrté a páté části. Ve čtvrté části se diplomantka nejdříve věnuje institucionalizaci politických stran, kde ve třech dílčích kapitolách aplikuje

teorii institucionalizace podle jednotlivých stanovených kritérií (zakotvení etiopských politických stran ve společnosti, autonomie etiopských politických stran, organizace a koherence etiopských politických stran).

Neméně důležitá je pátá část, ve které diplomantka vypočítává institucionalizaci etiopských stranických systémů. Index institucionalizace stanovila prostřednictvím šesti základních kritérií (institucionalizace politických stran, stabilita stranického systému, kvalita stranického soutěžení, legitimita, neměnnost a spravedlnost volebních pravidel). V poslední kapitole pak nepříliš úspěšně provádí komparaci institucionalizace etiopského stranického systému v různých vývojových etapách Etiopie. Bohužel závěrečná kapitola příliš nekoresponduje se svým názvem, autorka zde vypočítává průměrnou institucionalizaci stranického systému, místo aby posoudila kvalitu stranického systému po jednotlivých parlamentních volbách. Nicméně v jednotlivých subkapitolách si pečlivý čtenář tyto údaje může vyhledat a posoudit současný stav po jednotlivých parlamentních volbách.

Jak je patrné z vlastní struktury diplomové práce a její délky, téma diplomové práce bylo zbytečně stanoveno hodně široce a diplomantka musela strávit velké množství práce při shromažďování nezbytných informací o etiopských politických stranách a stranických systémech a následně výpočtem jednotlivých indexů. Z důvodu obrovského počtu politických stran, které se dostaly do etiopského parlamentu, diplomantka byla nucena provést jejich určitou redukci, která spočívala v tom, že analyzovala jen šest klíčových politických stran, které se opakovaně dostaly v daném období po roce 1995 do etiopského parlamentu a měly určitý (i když často omezený, vzhledem k vládnoucí předvolební koalici) koaliční potenciál.

Úvod diplomové práce obsahuje většinu formálních náležitostí, autorka nejdříve vysvětlila výběr tématu diplomové práce, definovala výzkumné cíle a hypotézy, zdůvodnila výběr teoretického konceptu a metodologii výzkumu (empiricko-analytický přístup, komparativní metodu, případovou studii, historickou metodu a obecné metody jako analýzu, syntézu a zobecnění). Po popisu struktury se diplomantka pokusila přiblížit stav zkoumané problematiky jak ve výzkumu institucionalizace, tak při výzkumu etiopského politického stranictví. Bohužel v obou případech se spíše jedná o přehled použitých publikací, než o propracovanou analýzu stavu bádání. V závěru diplomantka poměrně stručně představuje výsledky svého výzkumu, poukazuje na obrovské problémy při získání některých dat (např. počet členů jednotlivých politických stran, fungování politických stran, kohezi, atd.).

V závěru diplomantka potvrdila první hypotézu, že zkoumané etiopské politické strany jsou plně institucionalizované, naopak se nepotvrdila hypotéza o silné institucionalizace stranického systému. Konečně třetí hypotéza potvrdila, že institucionalizace politických stran a stranického systému má dopad na zlepšení etiopské demokracie, nicméně diplomantka upozorňuje, že tato skutečnost nestačí na vybudování demokracie vzhledem ke schopnosti autoritářských režimů uspořádat víceméně spravedlivé a demokratické volby. Nicméně poslední politický vývoj, na který reaguje i zlepšující se index Freedom House, ukazuje, že situace s politickými a občanskými právy se v zemi postupně zlepšuje.

Zřejmě největší slabinou práce je práce s odbornou literaturou a prameny. Autorka ve své práci pokrývala dlouhé časové období, které bylo navíc komplikované složitými procesy politického stranictví jak za vlády Dergu po roce 1974, tak po roce 1991, kdy byl v zemi zahájen složitý proces demokratizace. K moderním etiopským politickým dějinám dnes existují desítky odborných publikací a stovky článků nejen od zahraničních odborníků, ale i etiopských badatelů, které diplomantka nemohla díky svému záběru více zohlednit. Některé kapitoly (zejména historické) tak jsou vystavěny na několika málo zdrojích, ze kterých se diplomantka pokusila vyextrahovat potřebná politická data a informace. Ne vždy se jí to podařilo v dostatečné kvalitě.

Schopnost diplomantky aplikovat teoretický koncept je patrný až v samém jádru diplomové práce, kdy se pokusila získaná data bodově hodnotit podle jednotlivých kritérií teorie institucionalizace politických stran a posléze stranických systémů. Sama v textu

diplomové práce několikrát uvádí, že některá data neexistují (zejména týkající se vnitrostranického dění etiopských politických stran) a znemožňují tak zcela věrohodně vypočítávat některé indexy. Je otázkou, zda tato data existují a diplomantce se je nepodařilo díky ne zcela perfektní rešerší odborné literatury získat, nebo skutečně jsou nedohledatelná (např. počet členů stran). To budou muset prokázat další výzkumu, které budou podniknuty podle tohoto teoretického konceptu. Naopak v kapitolách, kde mohla využít existující data, např. volební výsledky, indexy z různých databází (Freedom House), diplomantka prokázala schopnost s nimi pracovat, kriticky je hodnotit a začlenit do svého výzkumného projektu.

Po formální stránce by si práce vyžádala určité stylistického „vyladění“, některé obraty a výrazy jsou stylisticky komplikované. Z hlediska gramatických chyb se zdá být diplomová práce víceméně v pořádku, celková úroveň text je víceméně na dobré úrovni (diplomantce několikrát odskočil řádkovač), práce obsahuje velké množství výpočtů v tabulkách (téměř 40), které by si ale zasloužily v řadě případů lepší grafické zobrazení (protažení na celou šíři stránky) a jednu mapu. Diplomantka správně používá citační normu, ale omezeně pracuje s poznámkovým aparátem (pět poznámek).

Celkové hodnocení diplomové práce je velmi komplikované, protože ne všechny cíle výzkumu byly zcela naplněny (zejména závěrečná komparace). Nicméně studentka kombinovaného studia na diplomové práci dlouhodobě poctivě pracovala, vypracovala více jak čtyři verze, které postupně upravovala podle pokynů vedoucího práce během četných odborných konzultací. Diplomantka prokázala slušnou schopnost práce s odbornou zahraniční literaturou a především oceňuji její uchopení a aplikaci obtížného teoretického konceptu. Přestože se nejedná o zcela perfektní diplomovou práci, domnívám se, že splňuje základní požadavky na tento druh diplomové práce, a proto ji doporučuji k ústní obhajobě.

Zpracoval: Doc. PhDr. Vlastimil Fiala, CSc.
Oponent

V Olomouci dne 18. srpna 2019